A jövő bányászata

Ezekben a napokban sokat beszélünk, hallunk az energiaválságról. Az olajválságról hírt adó napi jelentések mellett megszaporodtak a nagyobb lélegzetű szakmai elemzések, amelyek az energiaellátás hosszútávra szóló lehetőségeit boncolgatják. Több országban sietve hozzáfogtak az energiastruktúra tervek alapos felülvizsgálatához. A szakemberek szerint ugyanis hamarosan megtörténik a „szén restaurációja". Az olajkrízis nyomán számos országban máris felemelkedtek a szénárak. A szén pozíciói, viszonylagos hanyatlási periódus után jelentős mértékben megjavultak.

Vajon mindez arra mutat, hogy az emberiség rövidesen visszafordul a szénbányászáshoz? *Újra a szén lesz a jövő legfontosabb energiája? S ha igen, vajon milyen körülmények között folyik majd a bányászkodás? Hagyományos, vagy új módszerekkel?*

Erre kértünk választ *dr. Faller* Gusztávtól, a műszaki tudományok kandidátusától, egyetemi docenstől.

A bányászati prognosztika, a bányászat jövőjének kutatása mindössze másfél évtizedes. Nálunk nem folyik önálló bányászati jövő kutatás, de a bányászat jellegéből adódóan az ágazati tervező és irányító szervezetek körülbelül az ezredfordulóig mégis előre tekintenek. 1990-ig koncepciózusan kidolgozzák a távlati terveinket, sok tudósunk foglalkozik a jövő bányászatával; bányaműveléssel, ásvány-előkészítéssel, és gazdaságelmélettel. Az MTA Bányászati Tudományos Bizottsága több tudományfejlődési prognózist készít elő. Az idei bányászati világkongresszus címszava: „A bányászat fejlődésének prognózisa a 2000. esztendőre!"

— *Milyen következményekkel jár a nyersanyag- és energiaszükségletek növekedése?*

— A bányászat — amely egyidős az emberiséggel — jövőjének alapvető kérdései éppen abból adódnak, hogy az emberiség ásványi nyersanyag igénye tizenöt évenként megduplázódik. A civilizáció fejlődése mellett azonban aligha képzelhető el, hogy mondjuk 2050-ben kétszer annyi ember bújjon a föld alá, mint ma. A kérdés tehát abban áll, hogyan lehetséges a növekvő nyersanyag-energia igényt kielégíteni anélkül, hogy még több embert küldjünk le a bányákba. A megoldásra többirányú elképzelés kínálkozik. Az első: vissza kell térni a külszíni fejtéshez. Csakhogy időközben a felszínközeli, dús nyersanyagkészletek elfogytak. Így hát az „előkészítő és felhasználási technikának" kell fejlődnie olymódon, hogy a rosszabb minőségű nyersanyagot is gazdaságosan kiaknázhassuk. Ötven évvel ezelőtt még nem hittük, hogy a lignitet is felhasználhatjuk nagy tömegben erőművi tüzelésre. A kazántechnika fejlődése azonban azt is lehetővé tette. A külfejtések csodálatos módon fejleszthetők, csupán modern technikára van szükség. 1985 táján már sok teljesen automatizált, külszínről távvezérelt bánya, illetve külfejtés működik majd.

— *Milyen lesz a bányászat a 2000. évben?*

— A jövő bányája a tömegtermelésű, külszínről irányított bányászat lesz: nukleáris fellazítással, a szén elgázosításával, az ércek és egyéb ásványok oldásával, baktériumos intenzifikálással (beavatkozással). Az ember nem megy a föld alá, de leküldi a baktériumokat. Persze, előbb fell kell aprítania robbantania a szilárd testet, majd roncsolás után leeresztik a szükséges vegyszereket.

— *Hogyan hozzák felszínre a szenet?*

— Azt mondtuk, hogy a szén halmazállapotát is meg lehet változtatni. Elgázosítjuk. Majd több helyen is lefúrnak a föld alá, és összeköttetést teremtenek a nyílások között. Begyújtanak és tökéletlen égést idéznek elő. Ennek következményeként még elléghető gázok keletkeznek és jutnak fel a felszínre.

— *Az emberiség tehát visszatér a szénbányászathoz?*

— Lehetséges. Ám ez a visszatérés jóval magasabb szintű lesz.

— Magyarországon az országos távlati tudományos kutatási terv keretében három kutatási célprogram szerint 1985-ig végezzük a szilárd ásványi nyersanyagok bányászásával kapcsolatos kutatásainkat; foglalkozunk a bányászat komplex gépesítésével, a nagy mélységű bányászat különleges problémáival, és folytatjuk a küzdelmet az elemi és balesetveszélyek ellen.

— *Féltenünk kell-e tehát az emberiség jövőjét az elkövetkező évtizedekben?*

— Körülbelül 2050-ig tekinthetünk előre, s erre az időre az emberiség még elegendő energiát tárhat fel. Ami az olajkészleteket illeti, arról ellentmondásos információink vannak. A riasztó hírek ellenére is az olajkitermelés még mindig növekszik. Tekintettel kell lennünk arra is, hogy eddig csupán a szárazföldeket kutattuk át. A tengerekre nagy arányokban csupán most megyünk ki. Ami pedig hazánkat illeti, nem lehet egyszerűen azt állítani, hogy szegények vagyunk nyersanyag kincsekben, energiában. Akadnak gazdaságosan kitermelhető ásványi nyersanyagaink. Igaz, ezek többségükben sohasem lesznek elegendőek, de vannak a fiókban kidolgozott telepítési lehetőségek a gazdaságtervezésnek megfelelően.

Sz. B.

„Ha nem jó, majd lebontjuk..."

Zákányszék lakói, de a környező tanyavilágbeliek is, mindig örömmel keresték fel a művelődési házat. És az utóbbi években egyre többen jöttek. Annyian, hogy két évvel ezelőtt már nem is fértünk benne. Községi tanácsunk ezért elhatározta, hogy bővíti a házat. Szegeden az AGROBER-nél megrendelte a tervet, ami elkészült, a CSOMIÉP pedig vállalta a ház megépítését. Az igazgató maga szabta meg a határidőt is: 1973. október 15-ében. Örültünk a határidőnek, mert — arra gondoltunk — mindössze egy telet veszítünk. Művelődési terveinket úgy készítettük el, hogy az átadás utáni napon avatóünnepséget rendezünk az új házban, s utána folytatjuk a munkát. Nos, a szép álmainkból nem lett semmi. Sőt, ma is csak várjuk az épületet. Közben, persze, sokminden történt. Volt a háznak egy kitűnő kéménye, erre építettük a két hatalmas olajkályhát, ezek fűtötték a színháztermet. A farkasordító hidegekben is meleget teremtettünk a téli estéken. Nos, az építők ezt a kéményt lebontották, s helyette húztak egy kisebbet. A kémény átmérője szűkebb, mint a régié volt, a tetőgerincnél pedig másfél méterrel alacsonyabb. Így, most bármilyen jelentéktelen szellő lengedez, a füstöt vissza kavarja a színházterembe. A szűk átmérő miatt csupán egyetlen kisméretű olajkályhát tudunk a kéményre kötni, ám ez a kályha a kinti 0-foknál már nem képes bemelegíteni a termet. A mozi gépházában a vetítőnyílást pontosan fél méterrel építették feljebb, mint ahogy kellett volna. A tervén már láttam, hogy az nemjó, mert így nem a vászonra, hanem a plafon szélére vetíthet a gépész, ott pedig nem lehet látni a filmet. Szóltam is én az építésvezetőnek, aki közölte velem: „A tervező ide rajzolta, én meg ide építem. Ha nem lesz jó, majd szólnak, és lebontjuk". Azóta megszületett a határozat: „ A vetítőnyílás nem jó, le kell bontani és újra építeni, fél méterrel lejjebb". Remélem — meg is építik. Menet közben aztán az is kiderült, hogy az építők nem tudják megoldani a fűtést, amit a kémény miatt elrontottak. Az emberek pedig különösen a téli estéken jönnének a kultúráért, művelődni meg szórakozni. Így hát már év közben sürgettük a fűtési ügyet, de nem kaptunk választ. Tanácsunk ezért maga döntött: inkább megfizetjük, de megoldjuk magunknak. Határozatot hozott, hogy a házba bevezetteti a központi fűtést. Igen ám, de ezt az építők nem vállalták, mondván, hogy erre nem rendezkedtek be. Kényszerhelyzetünkben maszeknak adtuk a munkát. Másnap elkezdte a radiátorok beépítését, néhány napon belül el is készült vele. Költsége, anyagárakkal együtt, félmillió forint. De, mivel más megoldás nincs, el kellett fogadni. Októberben aztán azt ígérte az építő, hogy december 20-án átadja a színháztermet. De csak a színháztermet! Már ennek is nagyon tudtunk örülni. Át is adta, igaz, de annyi benne a hiba, hogy nem győztük a hibajegyzőkönyvet írni, és azóta se tudjuk használni a termet. Aztán közölték, hogy elismerik, de „egyelőre nem tudjuk megcsinálni, január 2-án viszont vissza jövünk, kijavítjuk a hibákat, és befejezzük a színháztermet". Azóta is jönnek. Igaz, januárutolsó napjaiban bekopogott két munkás, akik azóta is itt vannak. Január vége óta, mind a ketten dolgozgatnak: a színházteremben található törmeléket meg homokot és egyéb szemetet talicskázgatják kifelé az udvarra, azon kívül állandóan takarítgatnak. Most írjuk március közepét. Néhány hete viszont itt járt az építésvezető is, beszélgettünk, és újra megkérdeztem: „Hogyan tovább?" Inkább ne kérdeztem volna! Közölte velem, hogy —" Amíg a központi fűtés kazántelepét és az olajtároló tervét el nem készítik, ő addig nem tud dolgozni". Két emberük viszont továbbra is itt szöszmötöl, bizonyára mondván, hogy — itt vagyunk, építünk.

A tervek pedig?

Erről ma annyit tudok, hogy az AGOBER ez év március 15-ére ígérte, hogy elkészíti a kazántelep és az olajtároló tervét. Viszont épp a napokban volt itt a műszaki ellenőrünk, aki elmondta, hogy ezek a tervek nem készültek el. Sőt azzal „vigasztalt bennünket, hogy a tervezők erre az évre már nem is ígérik. Ez pedig annyit jelent, hogy az építők addig nem dolgoznak, ez esetben pedig ebben az esztendőben nem lesz művelődési házunk. És legyen szabad még valamit megemlítenem: mivel a fűtést elrontották, a helyzet kényszerített bennünket a központi fűtés bevezetésére. Ez önmagában fél millió forint többletkiadást jelent. Ezen kívül az említett és a fel nem sorolt kisebb-nagyobb rossz munkák javítása — az eddigi számításaink szerint — szintén félmillióval drágítja az építkezésünket. Ez eddig közel egymillió forint — többlet. Úgyhogy az elfogadott egymillió háromszázezer forint helyett ma közel két és fél milliónál tartunk...

Rossz munkára pedig nincs pénzünk. Elmondta: Szabó István igazgató, lejegyezte:

Balogh György

Idős embereket loptak meg

Közösen elkövetett bűncselekmény vádjával került tek első fokon a szegedi járásbíróság előtt a vádlottak padjára Paplógó Szilveszterné 33 éves, büntetett előéletű, Szeged, Zákány utca 39. szám alatti lakos és élettársa, Mózes Károly 34 éves, aki ugyanott lakik. A bíróság megállapította, hogy alkalmi munkából éltek és kereseményükből jelentős összeget költöttek italozásra. Mózes mint szobafestő, bejáratos volt egy idős házaspár házába, ahol alkalmi munkát vállalt. Ide takarítani beajánlotta élettársát, Paplógó Szilveszternét is. Mózes úgy jellemezte neki az idős házaspárt, hogy azokat könnyű meglopni.

Mózes Károly szóval tartotta az idős házaspárt, amíg Paplógóné átkutatta a lakást, s egy szekrényben nagy összegű pénzt talált, amelyből az első esetben kimarkolt 15 ezer forintot. Miután a házaspár a lopást felfedezte, az esetet nem jelentette a rendőrségnek, mert nem volt bizonyítékuk. Második esetben azonban eltűnt ugyanabból a szekrényből 31 ezer forintjuk, s akkor nap éppen Paplógóné takarított a lakásban, ahol rajta és a háziakon kívül más nem járt.

A büntetőeljárás során Paplógóné beismerte 12 ezer forint ellopását, Mózes ugyanakkor 20 ezer forint megszerzését vallotta be. Az egymásnak ellentmondó vallomás alapján később rájuk bizonyult, hogy a hiányzó teljes összeget ők vitték el. Paplógó Szilveszterné büntetése a lopásért jogerősen 3 év fegyház, 2 év eltiltás a közügyek gyakorlásától, és a bíróság kimondotta, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható. Mózes Károly mint felbújtó és bűnsegéd 2 év börtönt kapott és ugyanennyi időre eltiltották a közügyek gyakorlásától. A bíróság kötelezte mindkettőjüket a teljes kártérítésre.

A posta személyi tulajdonba adja a szolgálati motorkerékpárokat

A posta vezérigazgatója utasítást adott ki, amelynek alapján a postai szolgálat jobb ellátása, a motorkerékpárok megóvása, megfelelőbb karbantartása és kíméletes használata érdekében személyi tulajdonba adhatók a szolgálati motorkerékpárok.

A rendelkezés szerint július 1-től a középirányítású postaszervek — gyakorlatilag a vidéki postaigazgatóságok és a hozzájuk tartozó postahivatalok — az előírt kilométer lefutása díjmentesen a használó tulajdonába adhatják a szolgálati motorkerékpárt. A tulajdonbaadás feltételei közé tartozik a két évnél hosszabb szolgálati idő, és az évi átlag tízezer kilométer teljesítmény. A szerződésben megállapított időtartamig a motorkerékpár még a Posta tulajdonában marad, használója azonban javítási-karbantartási átalányt, valamint üzemanyagátalány-díjat kap.

Hegedűs András:

Móra Ferenc hétköznapjai

33. Nagyon gyakran feltűnik a történetekben kislánya, Panka, akinek az alakját a bájos üdeség, az otthon melege, fénye ragyogja be. Történelmi témájú elbeszélései nemzeti múltunk értékeit keltik életre. Ezeknek az írásoknak a varázsát mindenekfelett a nyelv, a stílus sajátossága adja meg. Móra — Kosztolányi találó kifejezése szerint — „nádihegedűjén kedvesen és természetesen tud játszani... Zenésze prózánknak".

Első ifjúsági regénye, az *Öreg diófák alatt*, 1906-ban jelent meg. A regény cselekménye az 1848-as szabadságharcban játszódik, éppen úgy, mint az 1922-ben kiadott *Dióbél királyfi* meséje. A két mű lényegében azonos téma variációja. Az *Öreg diófák alatt* története jobban kötődik a valósághoz, a *Dióbél királyfié* meseszerűbb. A két fő alak: Béres Jancsi és Dióbél, részt vesz a nagy nemzeti küzdelemben. Olyan népi hős mindkettő, akiknek a jellemét a nemzeti hős tulajdonságai ékesítik.

1908-ban jelent meg a *Rab ember fiai* című regénye. Apafi Mihály korába, a török hatalom árnyékában élő Erdély földjére viszi az olvasót Móra. A nemzeti szabadság, a népi hazaszeretet eszméjét sugározza a mű, hiszen a nemesi származású Szitáry fiúk mellett központi alakként, az apa, Szitáry Miklós kiszabadításában irányítóként ott van Pipitér, az okos, leleményes, meleg szívű szolga, a jobbágyok és bújdosók megtestesítője, és ott van körülötte a rongyos gyerekek egész kis serege, ezek a növendék kurucvitézek. A mese és a valóság elemelből szőtt történetben megjelenik a magyar népmesék uralkodó gondolata: Piszliczár személyében a gonosz bűnhődése, és Szitáry Kristóf sorsa jobbra fordulásában az igazság győzelme. Ez a boldog vég, a mese igazságosztó jellege feloldja a gyermekolvasók érzelmi feszültségét, és erősíti a szépre, jóra, igazságra áhítozó hitét.

Nem véletlen, hogy Juhász Gyula makói diákjai *A rab ember fiait* tartották legkedvesebb regényüknek.

A *Mindenki Jánoskájában* (1911) a földesúr elhunytnak vélt unokája koldúsfiúként „kijárja a szegények iskoláját, s ott megtanulja, hogy a szeretet az élet".

A *Csilicsali Csalavári Csalavér* című, a világirodalom „Róka-regény"-műfajába tartozó állatmeséje először folytatásokban *Az Én Ujságom* hasábjain jelent meg, majd könyvalakban 1913-ban került az olvasók kezébe. Ez a regény mese állatszereplőkkel, de a korabeli társadalom érzékletes, plasztikus rajza is az emberi módon beszélő, gondolkodó, cselekvő állatok bemutatásával. A társadalom felépítését hűen példázza az állatok világának hierarchiája. A ranglétra élén Üvöltő herceg, a farkas áll, őt követi Csupakarom báró, a vadmacska, aztán a nagyhatalmú Sas úr és a tudós Bor, deák, majd az „elegybelegy népség": Varjú varga, az ékszerész Holló, Fülemüle, az erdők hegedűse, Vakondok kertész stb. A ravasz és sunyi rókacsalád köré font történetek a kor társadalmának főbb hibáit: a leplezetlen erőszakot, a hatalmasok önkényét, a sunyi álszenteskedést, a gyöngék gerinctelenségét is eszünkbe juttatják.

A regény az olvasók érzelemvilágát — az önfeledt mosolytól a felháborodásig — állandó mozgásban, hullámzásban tartja. A gyors ritmusú cselekménybonyolítás, az ötletes helyzetek egymásutánja, a patakzó humor, az állatok világának reális rajza pedig a meg nem szűnő esztétikai gyönyörködtetés forrása.

Móra a gyermekek írójaként „az irodalom virágos kertjét" gondozta, dúsította. Élete végéig alkotott a fiataloknak. Nagy íróink közül senki sem nevezhető annyira a gyermekek írójának, mint ő. „Szívemben csak gyermekíró maradok én mindig, még mikor vezércikket írok is" — vallotta magáról.

A mesterség szerelmese

A szegedi könyvtári és múzeumi bizottság 1904. április 12-i ülésén elhatározta, hogy az elhanyagolt állapotban levő természetrajzi osztályt rendezni kell, s e munka elvégzésére szakdíjnokot kell alkalmazni. Tömörkény István, aki ekkor Reizner János igazgató januárban bekövetkezett halála óta helyettes igazgatóként irányította a Kultúrpalota életét, Móra Ferencet vette maga mellé. A fiatal újságíró június 1-én kezdett hozzá a csigagyűjtemény rendezéséhez, s Tömörkény augusztus 2-án már jelenthette a bizottság ülésén, hogy e nagy munka „mintegy már félig készen is van".

(Folytatjuk.)